

Adviescommissie afgesloten strafzaken

Postbus 20303 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Lange Voorhout 7
2514 EA Den Haag

De zaak [verdachte] (ACAS zaak 009)

Een beknopt relaas van de feiten

[verdachte], van beroep verzorger/verpleger, was medio 1982 in dienst getreden van [slachtoffer] om haar echtgenoot te verzorgen. Toen die in een verzorgingstehuis werd opgenomen, bleef [verdachte] zorgen voor [slachtoffer]. Op 29 september 1983 trouwde [verdachte] - ruim 30 jaar jonger dan [slachtoffer] - met haar. Op 5 november 1983 werd [slachtoffer] die aan enige hartkwaal leed, een hoge bloeddruk had, medicijnen gebruikte en veel dronk, onwel. [verdachte] zou haar daarop soep te eten hebben gegeven, met daarin rum met een alcoholpercentage van 90%. Ook gaf hij haar een mengsel van wijn, rum (90%) en gin te drinken. Toen [slachtoffer]s toestand snel verslechterde, heeft hij nagelaten medische hulp in te roepen. [slachtoffer] is daarop overleden.

Rechtsgang

[verdachte] is op 3 april 1984 door de Rechtbank Amsterdam naar aanleiding van het overlijden van zijn echtgenote tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens "verwaarlozing met fatale gevolgen". Op 13 mei 1985 heeft het Gerechtshof te Amsterdam hem, onder vernietiging van dat vonnis, veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf wegens moord. Daarbij overwoog het Gerechtshof dat een complex van opzettelijk handelen (toedienen van alcohol) en nalaten (niet inroepen van medische hulp) de dood van het slachtoffer tot gevolg heeft gehad. De Hoge Raad heeft een cassatieberoep op 24 juni 1986 verworpen (ECLI:NL:HR:1986:AC9437).

[verdachte] heeft 7,5 jaar van de opgelegde straf uitgezeten en kreeg in 1993 gratie.

Sinds 1986 is zes keer herziening gevraagd van het arrest van het Gerechtshof Amsterdam. Geen van deze aanvragen is door de Hoge Raad gehonoreerd. De Hoge Raad heeft de aanvragen niet-ontvankelijk verklaard bij beschikking van 2 december 1986 (nr. 4480 Herz.); bij arrest van 7 februari 1989 (nr. 4563 Herz.); bij beschikking van 29 september 1992 (nr. 2698 Herz.) en bij beschikking van 14 november 1995 (nr. 4926 Herz.). Daarna zijn nog twee herzieningsverzoeken ingediend, die bij uitspraak van 30 september 2003 (ECLI:NL:HR:2003: AL6140) en van 19 december 2006 (ECLI:NL:HR:2006:AY9718) door de Hoge Raad zijn afgewezen.

Het nu voorliggende herzieningsverzoek is het zevende op rij.

In deze zaak is vanaf het begin discussie aan de orde geweest over de doodsoorzaak van [slachtoffer]. Na en naast de rapportage door de patholoog- anatoom dr. Zeldenrust in het kader van de lijk-schouwing, zijn door diverse deskundigen, zowel ten behoeve van de behandeling in eerste en tweede feitelijke aanleg, als ten behoeve van de zes daarop volgende herzieningsverzoeken, deskundigen-rapportages opgemaakt over de mogelijke doodsoorzaak en/of -oorzaken van [slachtoffer]. In het nu voorliggende zevende herzieningsverzoek worden – naast de verdedigde stelling betreffende de ontvankelijkheid van dit herzieningsverzoek in het licht van het nieuwe novumbegrip – de doodsoorzaak en/of doodsoorzaken opnieuw ter discussie gesteld.

Het voorliggende 7de herzieningsverzoek is op 1 juli 2013 ingediend door de advocaten Knoops en Vosman.

Het verzoek van de veroordeelde en zijn raadsman

Volgens het zesde herzieningsverzoek blijkt – anders dan uit het medisch oordeel van dr. Zeldenrust zou volgen – uit zeker 15 deskundigenrapporten dat de oorzaak van de dood niet een combinatie is geweest van geneesmiddelen en het gemeten alcoholpromillage, maar dat dit een hartfalen was. Desondanks heeft de Hoge Raad, gelet op de vóór 1 oktober 2012 bestaande beperkte uitleg van het novumbegrip, niet willen aannemen dat er sprake is van een novum.

Novum

In het onderhavige zevende herzieningsverzoek wordt gesteld dat de nieuwe medische gegevens die worden aangevoerd in de bij het verzoek ingediende producties onder 2, 3, en 4 in combinatie met de rapportages door deskundigen in de eerdere herzieningsaanvragen, nieuwe ‘gegevens’ vormen in de zin van artikel 457 lid 1 Sv. Onder de nieuwe herzieningsregeling kan – onder bepaalde voorwaarden – ook een gewijzigd deskundigeninzicht, dan wel een verschil van inzicht met andere deskundigen, een novum vormen. Daarvan is hier volgens het onderhavige herzieningsverzoek sprake. De nieuwe gegevens worden ontleend aan nieuw onderzoek van drs. Van de Goot, die gezien in het licht van de deskundigen-rapportages uit de eerdere herzieningsverzoeken, volgens verzoeker de bevindingen uit die eerdere rapportages zouden versterken.

In november 2012 heeft forensisch patholoog drs. Van de Goot een herbeoordeling verricht naar de bewaard gebleven hartpreparaten van [slachtoffer] (productie 2). Daarbij is gebruik gemaakt van methoden die naar zijn zeggen in 1983 nog niet bekend waren¹. Hij beschrijft – mede op basis van supervisie door prof. dr. A. van der Wal:

“(…) Er is enige cellulaire activiteit ten teken van een herkende weefselreactie op hartspierbeschadiging echter dit is dermate gering en dermate aspecifiek dat eigenlijk tot de conclusie moet worden gekomen dat dit te weinig is om een diagnostische naam te krijgen. (...) Conclusie: Bij heronderzoek van het hartspierweefsel van [slachtoffer], oud 72 jaren waren in het aangeleverde materiaal te weinig afwijkingen om zondermeer aan te nemen dat dit relevant is voor de oorzaak van het intreden van de dood. Op grond van dit materiaal rest geen andere mogelijkheid dan aan te geven dat de oorzaak van het intreden van de dood onbekend is.”

In april 2013 volgt op verzoek van de verdediging een aanvullend onderzoek door Van de Goot, waarin wordt geconcludeerd:

“Uitgaande van het vraagstuk of sneller medisch ingrijpen of eerder ingezette reanimatie het fataal verloop van het ziektebeeld anders zou hebben doen verlopen kan worden gesteld dat, gezien de ontstekingsreactie in het aangedane hartdeel, de schade reeds irreversibel was.”

“Aanvullend onderzoek van de hartspier geeft evenwel te kennen dat er sprake was van recent ingetreden hartspierweefselversterf bij een ziekelijk voorbelast hart. (...) De aanwezige toxicologische substraten, met name de alcohol kan, door extra belasting van de hartspier een rol hebben gespeeld waarbij tevens moet worden gesteld dat het promillage niet van dien aard was dat dit zonder de

¹ Deze stelling wordt niet onderbouwd en lijkt precisie te ontberen. In de rapportage van prof dr. H.J. Houthoff van juni 1986 (ingebracht bij het eerste herzieningsverzoek) wordt onder paragraaf 3.1. reeds melding gemaakt van de LDH-kleuring waarop van de Goot doelt in de bij onderhavig herzieningsverzoek gevoegde productie 4, Synopsis, p. 6. Van de Goot stelt: “in 1983-1985 was er weliswaar een histologie van het hart beschikbaar maar was geen sprake van het toepassen van de door uw verrichte nieuwe techniek met “immunohistochemie” waardoor ontstekingscellen en andere hartafwijkingen beter zichtbaar worden. Ook werd destijds nog geen LDH kleuring toegepast. Deze aanvullende techniek is sinds 10 à 15 jaar in gebruik, juist om vroege infarcten op te sporen omdat deze vaak gemist werden.” De opmerking van Van de Goot zou betekenen dat deze techniek pas sinds 1999 - 2004 in gebruik is, hetgeen niet in overeenstemming is met de verklaring van Houthoff.

aanwezigheid van pre-existente hartpathologie geëigend is lethaal te zijn en gewenning het effect onvoorspelbaar maken."

In een verslag van antwoorden op aanvullende vragen van de verdediging naar aanleiding van de rapportages van november 2012 en april 2013, vermeldt Van de Goot onder meer:

"Uit het antwoord van vraag 2 komt al naar voren dat het onverstandig is in dit weinige materiaal een beperkt gebied van weefselversterf met naam en toenaam 'klein gebied' te noemen. Er is naar huidig inzicht veel te weinig uitgenomen voor onderzoek. In het weinige materiaal zit een substantiële afwijking. Een afwijking die zondermeer voor dodelijke ritmestoornissen zou kunnen zorgen. Deze afwijking is in het standaard materiaal (1983) weliswaar zichtbaar maar wordt met de nieuwe methode veel duidelijker."

De veroordeelde en zijn raadsman ronden hun herzieningsverzoek af met de conclusie (par. 5, nr. 125) dat het causaliteitscriterium tot op heden ten onrechte louter normatief/juridisch is ingevuld. Nu meer dan aannemelijk is dat in de onderhavige zaak een persoon voorwerp is van een onomkeerbaar proces van hartfalen (leidende tot de dood) zou – naar hun opvatting - de dood in redelijkheid niet aan de verdachte kunnen worden toegerekend en al helemaal niet van 'moord' kunnen worden gesproken.

Onderzoeksvragen van de raadsman

Verificatie van de nieuwe gegevens door middel van een second opinion. Meer concreet:

- A. In hoeverre is er sprake van nieuwe medische inzichten en gegevens die een ander licht werpen op de bewijsconstructie van het Gerechtshof Amsterdam?
- B. Op basis van het onderzoek van drs. Van de Goot blijkt dat er sprake is van een evidente atherosclerose (= aderverkalking) en wel van de kleinere kransslagaders. Is door middel van nader onderzoek aan te tonen dat het aannemelijk is dat een dergelijke atherosclerose in zeer belangrijke mate bijdraagt aan het ontstaan van vaatafsluitingen, die kunnen leiden tot een hartinfarct?
- C. Naar aanleiding het rapport van drs. Van de Goot van april 2013 rijst de volgende vraag:
"Ofschoon het aanwezig zijn van een dergelijke promillage niet dermate hoog is dat sprake is van acute levensbedreiging geeft een dergelijke promillage terdege een substantiële cordiale belasting. Hoe deze belasting geïnterpreteerd zou moeten worden is eveneens onzeker daar voor het bereiken van een dergelijk promillage vaak sprake is van een voorgeschiedenis van substantieel alcohol gebruik. Bij dergelijke gewenning is het effect onvoorstelbaar [*sic*]. Aangaande de hoeveelheid alcohol die in de tijd nodig is voor het bereiken van een dergelijk promillage dient een ter zake kundige toxicoloog uitleg van zaken te geven."

Het verzoek van de Procureur-generaal

Op de voet van artikel 462 Sv heeft AG mr. Hofstee namens de procureur-generaal bij de Hoge Raad bij brief van 14 augustus 2013 aan de Adviescommissie afgesloten strafzaken (verder de Commissie) advies gevraagd over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Daarbij ware aandacht te besteden aan de vraag naar het nut en de noodzaak van het onderzoek dat in het verzoekschrift is voorgesteld, als ook aan de vraag of er naar het oordeel van de Commissie ook andere aanknopingspunten zijn voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

De Commissie heeft de adviesaanvraag op 27 augustus 2013 ontvangen.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als be-

doeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

Verschoning

Op 25 mei 2007 hebben dr. H.M. Laane (voormalig anatoom, huisarts, SCEN-arts en medisch adviseur), prof. dr. A.E. Becker (patholoog) en prof. C.J. van Boxtel (internist en klinisch farmacoloog) de zaak [verdachte] aangedragen bij de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS). Die heeft in augustus 2007 een advies uitgebracht aan het College van procureurs-generaal. Om die reden hebben de toenmalig betrokken leden van de CEAS, mr. Posthumus en mr. Wladimiroff, zich verschoond. In hun plaats hebben de plaatsvervangend leden Cleiren en Franken deelgenomen aan de besprekingen.

De activiteiten van de Commissie

Uit de Commissie zijn het lid Visser en het plaatsvervangend lid Cleiren belast met de behandeling van de zaak. Het heeft lang geduurd voordat het dossier beschikbaar kwam. De Commissie heeft het complete dossier uiteindelijk op 3 maart 2014 ontvangen. Cleiren en Visser hebben het dossier onafhankelijk van elkaar bestudeerd en hun bevindingen een aantal malen met elkaar besproken. Het concept-advies is in de vergadering van 4 april 2014 besproken .

De bevindingen van de Commissie

De context voor de beoordeling van het herzieningsverzoek

Sinds de onherroepelijke veroordeling van betrokkene is reeds zes keer herziening gevraagd van het arrest van het Gerechtshof Amsterdam en in het nu voorliggende zevende herzieningsverzoek wordt uitdrukkelijk aangesloten bij, teruggerepen op en verwezen naar de inhoud van de voorgaande herzieningsverzoeken (par. 1, nr. 1 en 2). De Commissie neemt als logisch vervolg op de aldus aangebrachte samenhang met de inhoud en beslissing op die herzieningsverzoeken, de bevindingen ten aanzien van die voorafgaande herzieningsonderzoeken mee in het onderzoek naar aanleiding van het onderhavige zevende herzieningsverzoek. Geen van deze voorafgaande aanvragen is door de Hoge Raad gehonoreerd.

Zoals hierboven reeds aangegeven wordt het onderhavige herzieningsverzoek afgesloten met de conclusie dat het causaliteitscriterium tot op heden ten onrechte louter normatief/juridisch is ingevuld. Het herzieningsverzoek is er derhalve in de kern op gericht om het causaliteitsoordeel van het Hof – gebaseerd op het geldende causaliteitscriterium van de redelijke toerekening – volgens welke

de dood van het slachtoffer redelijkerwijze aan de gewezen veroordeelde kan worden toegerekend, aan te tasten.

Diverse overwegingen in de uitspraken van de Hoge Raad naar aanleiding van het vijfde en het zesde herzieningsverzoek leggen reeds vooraf vast binnen welke juridisch-normatieve kaders de in het onderhavige herzieningsverzoek aangevoerde nieuwe gegevens dienen te worden geplaatst. Waar deze overwegingen aansluiten op het betoog van de advocaat-generaal zijn ook diens overwegingen relevant voor een goed begrip van het kader waarbinnen het onderhavige herzieningsverzoek kan en moet worden beoordeeld.

Deze overwegingen worden daarom hierna, volgend op de bewezenverklaring en bewijsoverwegingen van het Hof Amsterdam cursief weergegeven. In de desbetreffende tekstfragmenten is – deels met elkaar verweven – zowel aan de orde de vraag naar het causale verband tussen het handelen en nalaten van [verdachte] en de dood van [slachtoffer] als de vraag of er sprake zou zijn van een novum op basis van onder meer nieuwe wetenschappelijke inzichten of conclusies. Enkele van de gecursiveerde tekstfragmenten worden in verband met de opbouw van de argumentatie op twee plaatsen in het onderhavige advies weergegeven.

Gerechtshof Amsterdam

De bewezenverklaring door het Gerechtshof Amsterdam van 13 mei 1985 luidt als volgt:

"Hij op of omstreeks 5 november 1983 te Amsterdam opzettelijk en met voorbedachte raad [slachtoffer] van het leven heeft beroofd, hebbende hij verdachte voornoemde [slachtoffer] (die 72 jaar oud was en op 29 september 1983 in het huwelijk was getreden met hem, verdachte en welke vrouw hij, verdachte krachtens overeenkomst verzorgde en verpleegde en van wier lichamelijke conditie en medicijngebruik hij, verdachte globaal op de hoogte was) na kalm beraad en rustig overleg opzettelijk - zakelijk weergegeven -:

- soep met daarin een hoeveelheid - Surinaamse - rum (Palmboom) met een alcoholgehalte van ongeveer 90% toegediend, althans te eten gegeven en terwijl hij, verdachte in de wetenschap was van het hierna onder a. en b. en d. en e. weergegevene, te weten:

a. dat zij een of meer medicijnen welk(e) in combinatie met alcohol schadelijk kon(den) zijn voor haar gezondheid had ingenomen,

en

b. dat zij aan enige hartkwaal leed

en

d. dat zij uiterlijke tekenen van lichamelijk onwel bevinden en/of machteloosheid (zweten/pijn in haar benen) vertoonde

en

e. dat haar bloeddruk was opgelopen tot een abnormale hoogte (boven de 200 bovendruk)

- een mengsel van wijn en (teneinde het alcoholgehalte te verhogen) - Surinaamse - rum (Palmboom) met een alcoholgehalte van ongeveer 90% en gin, toegediend, althans te drinken gegeven en

- medische assistentie onthouden en nagelaten deze in te roepen, terwijl deze onmiskenbaar en dringend geboden was welk bovenomschreven complex van opzettelijk handelen en nalaten de dood van voornoemde [slachtoffer] ten gevolge heeft gehad."

Met betrekking tot de inhoud van de bewijsmiddelen overweegt het Gerechtshof onder par. 17.:

" dat uit de in de bewijsmiddelen opgenomen verklaringen van de deskundigen Zeldenrust en Van der Ark volgt dat de dood van [slachtoffer] medisch gezien zeer wel het gevolg kan zijn van de gecombineerde werking van de door [slachtoffer] gebruikte medicijnen en de haar toegediende alcohol; dat als feit van algemene bekendheid geen bewijs behoeft dat de mogelijkheid dat die combinatie fataal uitwerkt wordt vergroot door het achterwege laten van medische hulp wanneer die, zoals in dit geval, dringend geboden lijkt;

dat door de deskundige Zeldenrust als enig mogelijke andere doodsoorzaak genoemd is acute hartdood, al dan niet ten gevolge van psychische spanningen; dat het Hof, mede gelet op de omstandigheid dat [slachtoffer] eerst relatief geruime tijd nadat verdachte had gezegd dat het een aflopende zaak was is overleden, de kans dat zich een acute hartdood heeft voor gedaan nog voordat de aan verdachte verweten gedragingen het beoogde gevolg konden hebben menselijkerwijs gesproken zo onwaarschijnlijk acht, dat geconcludeerd moet worden dat de onder c) genoemde gedragingen van verdachte tezamen genomen als juridisch relevante oorzaak van de dood van [slachtoffer] moeten worden aangemerkt; dat die dood ook het redelijkerwijs te verwachten gevolg van die gedragingen was en dus als zodanig aan verdachte moet worden toegerekend."

De Hoge Raad in 2003 en 2006:

De Hoge Raad herhaalt in zijn arrest van 2006 (ECLI:NL:HR:2006:AY9718) overwegingen uit zijn arrest van 2003 (r.o.6.4.3. laatste alinea):

6.4.2. (...) *"De constatering dat het Hof bij de veroordeling van de aanvrager zich voor het, aan de rechter voorbehouden, oordeel omtrent het rechtens vereiste causaal verband heeft gebaseerd op het gehele complex van feiten en omstandigheden, waaronder al het opzettelijk handelen en nalaten van de aanvrager, brengt mee dat het oordeel van deskundigen, voorzover dat inhoudt dat het naar medisch inzicht hoogst onwaarschijnlijk is dat de dood is veroorzaakt door (enkel) de combinatie van alcohol en medicijnen, niet zonder meer het ernstig vermoeden kan wekken dat de aanvrager zou zijn vrijgesproken."*

6.4.3. *"Overigens verdient opmerking dat uit genoemde rapporten, anders dan namens de aanvrager bij de mondelinge toelichting van de aanvraag is betoogd, niet volgt dat de mogelijkheid van vergiftiging door alcohol en medicijnen geheel moet worden uitgesloten.*

Bovendien past ook in dit verband de kanttekening dat uit het rapport van dr. Lusthof kan worden afgeleid dat hij de mogelijkheid dat de toegediende alcohol en medicijnen eventueel opgetreden hart-ritmestoornissen hebben verergerd, niet uitsluit."

De advocaat-generaal in 2006 over het causale verband:

De advocaat-generaal bij de Hoge Raad schrijft in zijn conclusie naar aanleiding van het zesde herzieningsverzoek in 2006 (ECLI:NL:PHR:2006:AY9718) over het causaal verband:

12. *"Tot het gegrond achten van de herzieningsaanvragen hebben deze rapporten telkens niet geleid. Daarbij is mede van belang het meerledige karakter van de feiten en omstandigheden op grond waarvan het Hof het bestaan van een strafrechtelijk relevant causaal verband tussen het gedrag van aanvrager en het overlijden van [slachtoffer] heeft vastgesteld. Deze vaststelling berust niet enkel op het toedienen van alcohol door aanvrager. Het Hof heeft dat in zijn arrest ook met zoveel woorden tot uitdrukking gebracht in reactie op het verweer van de verdediging betreffende het ontbreken van causaal verband tussen het gedrag van aanvrager en het overlijden van het slachtoffer. Het arrest van het Hof houdt in dit verband het volgende in:*

"14. dat door de verdediging is betoogd dat niet geconcludeerd kan worden dat er oorzakelijk verband bestaat tussen de telastegelegde en bewezenverklaarde gedragingen van verdachte en de dood van [slachtoffer] omdat - kort samengevat - het uiterst onwaarschijnlijk is dat de gebruikte medicijnen op de dag van overlijden in combinatie met het waarschijnlijk geachte alcoholgebruik de directe doodsoorzaak kan zijn geweest en afgezien daarvan de in deze zaak gehoorde deskundigen ieder tot de conclusie komen dat absoluut niet met zekerheid is vast te stellen dat de doodsoorzaak het gevolg is geweest van de combinatie alcohol en medicijnen;"

29. *"Het vorenstaande brengt mijns inziens mee dat in deze zaak een verzoek tot herziening gebaseerd op het beweerdelijk ontbreken van causaal verband niet voor toewijzing in aanmerking komt zolang geen nieuwe feiten worden aangevoerd op grond waarvan aangenomen moet worden, of wel dat het gedrag van de aanvrager de kans op het overlijden van [slachtoffer] niet aanmerkelijk heeft vergroot, of wel dat diens gedrag, hoewel daardoor het gevaar van overlijden is vergroot, desondanks*

op de concrete gang van zaken niet van wezenlijke invloed is geweest. Daarvoor is niet alleen nodig dat op grond van nieuwe feiten aannemelijk wordt dat het toedienen van de alcohol de gezondheids-toestand van [slachtoffer] niet in aanmerkelijke mate heeft verslechterd, maar ook dat aannemelijk wordt dat het wél tijdig inroepen van medische hulp het overlijden van [slachtoffer] niet zou hebben kunnen voorkomen.”

De advocaat-generaal over het aangevoerde eerste novum:

41. “Precieze lezing - en daarin is de aanvrager naar het mij voorkomt tekortgeschoten - is hier van groot belang. Dr. Zeldenrust heeft namelijk geconcludeerd dat de oorzaak van het overlijden het gevolg kan zijn geweest van het samenstel van alcohol, medicijnen, conditie van [slachtoffer] en de toestand van haar hart. Juist is dat dr. Zeldenrust daarbij vooral gedacht heeft aan een acute vergiftiging als mogelijke directe doodsoorzaak, maar zijn conclusie sluit (door de inwerking van alcohol en medicijnen dodelijk verlopende) hartritmestoornissen als doodsoorzaak niet uit. Het nieuwe gegeven heeft enkel aannemelijker gemaakt dat hartritmestoornissen uiteindelijk tot de dood hebben geleid. Daarmee is nog niets gezegd over de oorzaak van de hartritmestoornissen en het dodelijk verloop daarvan. In dit verband is, zoals hiervoor geciteerd, in beide nieuwe NFI-rapporten expliciet gewezen op de mogelijke indirecte invloed van de toegediende alcohol in samenhang met de gebruikte medicijnen op het dodelijke verloop van eventuele hartritmestoornissen. Door de toegediende alcohol kunnen de ritmestoornissen zijn "verergerd" en op die manier kunnen alcohol en medicijnen "mede aanleiding hebben gegeven tot de dood”.

42. De vraag in deze herzieningsprocedure is of het enige nieuwe feitelijke gegeven, bestaande uit het gevonden haardje met recent weefselversterf, het ernstige vermoeden kan wekken dat het Hof, als het met dit nieuwe gegeven bekend was geweest, de aanvrager zou hebben vrijgesproken. Hiervoor (onder 29) heb ik geconcludeerd dat dit pas het geval is als op grond van dat gegeven aangenomen moet worden, of wel dat het gedrag van de aanvrager de kans op het overlijden van [slachtoffer] niet aanmerkelijk heeft vergroot, of wel dat diens gedrag, hoewel daardoor het gevaar van overlijden is vergroot, desondanks op de concrete gang van zaken niet van wezenlijke invloed is geweest.

43. Ik stel voorop dat de stelling dat een acute alcohol- en medicijnvergiftiging niet de directe doodsoorzaak kan zijn geweest, al herhaalde malen in eerdere herzieningsaanvragen is betrokken. De omstandigheden waarop die stelling is gebaseerd heeft de Hoge Raad "een en andermaal" in de beschouwing betrokken en daarbij telkens geoordeeld dat zij geen novum kunnen opleveren. De argumentatie van de Hoge Raad kwam - wellicht iets te kernachtig samengevat - op het volgende neer. De aanvrager is destijds niet door dr. Zeldenrust veroordeeld, maar door het Hof Amsterdam. De vraag is daarom niet primair of de conclusies van dr. Zeldenrust juist waren, maar of het Hof onvolledig was geïnformeerd. Het Hof beschikte destijds over de hiervoor (onder 10) geciteerde geschriften van dr. Laane en prof. Stevens, waarop ter terechtzitting van het Hof door de verdediging een beroep is gedaan. Het was het Hof derhalve bekend dat de precieze doodsoorzaak niet met zekerheid viel vast te stellen, waarbij aantekening verdient dat vergiftiging als gevolg van alcohol- en medicijngebruik in de rapportage van dr. Zeldenrust slechts wordt opgevoerd als de meest waarschijnlijke van de mogelijke doodsoorzaken. De onzekerheid omtrent wat medisch gezien de doodsoorzaak is geweest, vormde voor het Hof geen beletsel om aanvrager strafrechtelijk aansprakelijk te houden voor het overlijden van [slachtoffer]. Dit omdat die aansprakelijkheid niet enkel was gebaseerd op het toedienen van forse hoeveelheden alcohol, maar ook op het achterwege laten van het inroepen van medische hulp. Dat nalaten heeft het Hof, zo mag worden aangenomen, binnen het complex van handelen en nalaten "relatief zwaar" laten wegen. Daarom wekken gegevens die erop wijzen dat hartritmestoornissen mogelijk de directe doodsoorzaak zijn geweest, niet snel het ernstige vermoeden dat het Hof, zou het met die gegevens bekend zijn geweest, zou hebben vrijgesproken. Dan immers - zo overwoog de Hoge Raad reeds in zijn arrest van 7 februari 1989, nr. 4563 met betrekking tot mogelijk opgetreden hart-ritmestoornissen - "ligt het voor de hand aan te nemen" dat het Hof het onthouden van medische assistentie en het nalaten deze in te roepen "relatief nog zwaarder zou hebben laten wegen".

44. *Het in de aanvraag gepresenteerde gegeven brengt hooguit mee dat de kans dat hartrimstoornissen de directe fysieke doodsoorzaak zijn geweest, hoger moet worden aangeslagen dan voorheen het geval was. Aan de juridische waardering van gedrag van de aanvrager verandert dat gegeven echter weinig tot niets. Daarmee is namelijk geenszins gezegd dat het handelen van aanvrager niet heeft bijgedragen aan het optreden of verergeren van die hartrimstoornissen, terwijl het evenmin afdoet aan het verwijt dat aanvrager het slachtoffer van de dringend noodzakelijke medische hulp heeft afgehouden."*

De advocaat-generaal over het aangevoerde tweede novum:

65. *"Ter afronding van de bespreking van het tweede 'novum' keer ik terug naar wat ik bij de aanvang daarvan heb vooropgesteld. 's Hofs arrest houdt niet in dat aanvrager medische hulp diende in te roepen omdat hij op grond van de vier in de bewezenverklaring genoemde omstandigheden had moeten begrijpen dat die hulp geboden was. In de aanvraag en in de daarbij overgelegde brieven van de deskundigen wordt dus uitgegaan van een verkeerde lezing van 's Hofs arrest. De bedoelde omstandigheden figureren in de bewezenverklaring mede en misschien wel vooral als omstandigheden waaronder het toedienen van de soep met rum en het sterk alcoholische mengsel verwijtbaar zijn. De verwijtbaarheid van het achterwege laten medische assistentie te verlenen en deze in te roepen heeft het Hof blijkens de bewezenverklaring uiteindelijk gefundeerd op de omstandigheid dat "deze onmiskenbaar en dringend geboden was". Dat oordeel vindt mede steun in de genoemde omstandigheden waaronder de alcohol was toegediend, maar evenzeer in de eigen achteraf maar al te juist gebleken ervaringsdeskundige inschatting van aanvrager."*

De advocaat-generaal over het aangevoerde derde novum:

70. *"Kortom, zo begrijp ik dr. Lusthof, al is het weinig waarschijnlijk dat de dood van [slachtoffer] het acuut en direct gevolg is van het medicijn- en alcoholgebruik, dat neemt niet weg dat het mogelijk is dat de alcohol en de medicijnen eventueel opgetreden hartrimstoornissen hebben verergerd. Dat brengt de grondslag voor de door het Hof aangenomen causaliteit (geen doktershulp inroepen hoewel dat zonneklaar geboden was, maar in plaats daarvan een mengsel van wijn, gin en palmboomrum met een zeer hoog alcoholpercentage aan [slachtoffer] te drinken geven) geenszins aan het wankelen."*

De kern van de zaak volgens de advocaat-generaal:

74. *"Kern van de zaak is dat de vraag wat medisch gezien precies de oorzaak van het overlijden van [slachtoffer] is geweest, niet beslissend is voor de vraag of de aanvrager voor dat overlijden strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld. Dit omdat het opzettelijk achterwege laten van noodzakelijke hulp in een levensbedreigende situatie medisch gezien weliswaar niet als de doodsoorzaak kan worden beschouwd, maar strafrechtelijk gezien wel degelijk als oorzaak van het overlijden valt aan te merken."*

De Hoge Raad in 2006:

De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 2006 naar aanleiding van het zesde herzieningsverzoek onder meer vooropgesteld:

6.1.3. *"De aanvraag is in alle onderdelen toegespitst op het causale verband tussen de dood van het slachtoffer en het bewezenverklaarde handelen en nalaten van de aanvrager.*

Het Hof heeft dat causale verband aanwezig geacht.

Het heeft geoordeeld dat de dood van het slachtoffer het redelijkerwijs te verwachten gevolg van die bewezenverklaarde gedragingen was en dus als zodanig aan de aanvrager moet worden toegerekend.

De precieze doodsoorzaak van het slachtoffer is door het Hof niet vastgesteld. De tot het bewijs gebezigde verklaringen van de deskundigen dr. Zeldenrust en drs. Van der Ark behelzen slechts beschouwingen over een mogelijke doodsoorzaak.

Ook de bewezenverklaring houdt niet in waaraan het slachtoffer precies is overleden. Die bewezenverklaring behelst een complex van handelen en nalaten van de aanvrager dat tot de dood van het slachtoffer heeft geleid. Waaraan het slachtoffer uiteindelijk, medisch gezien, is overleden, is tegen de achtergrond van de bewezenverklaring dan ook niet beslissend voor de beantwoording van de vraag of de dood redelijkerwijs aan de aanvrager moet worden toegerekend."

Overwegingen in 2006 van de Hoge Raad bij de aangevoerde nova:

De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 2006 naar aanleiding van het zesde herzieningsverzoek ten aanzien van het als eerste aangevoerde novum onder meer overwogen:

6.2.4 *"De tot het bewijs gebezigde verklaring van dr. Zeldenrust houdt wat dat betreft in dat de doodsoorzaak een acute vergiftiging door alcohol kan zijn geweest waarbij mogelijk aan de conditie van het slachtoffer en de toestand van haar hart betekenis toekomt.*

Het thans bekend geworden gegeven zou voor het Hof aanleiding hebben kunnen zijn om wat betreft de uiteindelijke doodsoorzaak aan de toestand van het hart, meer in het bijzonder aan de mogelijkheid van hartritmestoornissen, relatief meer gewicht toe te kennen dan door dr. Zeldenrust kennelijk is gedaan. Het oordeel van het Hof dat de dood van het slachtoffer aan de aanvrager moet worden toegerekend, wordt echter door het nieuwe gegeven niet aangetast.

In dit verband verdient nog opmerking dat in de thans overgelegde NFI-rapporten van dr. Visser en de toxicoloog dr. Lusthof uitdrukkelijk wordt gewezen op de mogelijkheid dat - zo van hartritmestoornissen sprake is geweest - de toegediende alcohol en medicijnen daarop indirect van invloed zijn geweest."

bij het als tweede aangevoerde novum:

6.3.4. *"De in dit onderdeel van de aanvraag ontwikkelde gedachtegang komt erop neer dat op grond van bij de aanvraag overgelegde medische deskundigenberichten moet worden aangenomen dat voor de aanvrager destijds niet voorzienbaar was en hij dus niet behoefde te begrijpen dat medische hulp dringend geboden was.*

Bij de beoordeling van het causaal verband tussen het opzettelijk nalaten van de aanvrager en de dood van het slachtoffer - de vraag dus of de dood van het slachtoffer redelijkerwijs ook aan dit opzettelijke nalaten van de aanvrager kan worden toegerekend - is echter niet beslissend of voor de aanvrager op grond van de onder a, b, d en e genoemde omstandigheden voorzienbaar was, dan wel dat hij had moeten begrijpen dat medische hulp dringend noodzakelijk was, maar komt het erop aan of de aanvrager daadwerkelijk heeft begrepen dat die hulp was geboden.

Het oordeel van het Hof dat dat laatste het geval was, heeft het niet alleen gegrond op de, uit de bewijsmiddelen blijkende, wetenschap die de aanvrager had van de onder a, b, d, en e genoemde omstandigheden. Het Hof heeft immers ook vastgesteld dat de aanvrager geruime tijd voor het tijdstip van overlijden tegen [betrokkene 1] en diens vriendin had gezegd dat het een "aflopende zaak was" en dat het "mis" ging. Voorts heeft het Hof vastgesteld dat de aanvrager op de vraag van de vriendin of er geen dokter bijgehaald moest worden, heeft geantwoord dat de dokter weinig anders kon doen dan tijd rekken."

bij het als derde aangevoerde novum:

6.4.2. *"Genoemde rapporten berusten niet op feiten en omstandigheden die destijds niet aan het Hof bekend waren. Bovendien is genoemde stelling reeds in eerdere, ongegrond bevonden herzieningsverzoeken betrokken. Dienaangaande heeft de Hoge Raad in zijn arrest van 30 september 2003 geoordeeld (rov 6.4.3. laatste alinea):*

"De constatering dat het Hof bij de veroordeling van de aanvrager zich voor het, aan de rechter voorbehouden, oordeel omtrent het rechtens vereiste causaal verband heeft gebaseerd op het gehele complex van feiten en omstandigheden, waaronder al het opzettelijk handelen en nalaten van de aanvrager, brengt mee dat het oordeel van deskundigen, voorzover dat inhoudt dat het naar medisch inzicht hoogst onwaarschijnlijk is dat de dood is veroorzaakt door (enkel) de combinatie van alcohol en medicijnen, niet zonder meer het ernstig vermoeden kan wekken dat de aanvrager zou zijn vrijgesproken."

6.4.3. *"Overigens verdient opmerking dat uit genoemde rapporten, anders dan namens de aanvrager bij de mondelinge toelichting van de aanvraag is betoogd, niet volgt dat de mogelijkheid van vergiftiging door alcohol en medicijnen geheel moet worden uitgesloten.*

Bovendien past ook in dit verband de kanttekening dat uit het rapport van dr. Lusthof kan worden afgeleid dat hij de mogelijkheid dat de toegediende alcohol en medicijnen eventueel opgetreden hart-ritmestoornissen hebben verergerd, niet uitsluit."

De strekking van de nieuw ingebrachte deskundigenrapportages

De strekking van de door veroordeelde en raadsman ingebrachte rapporten van Van de Goot (waarin begrepen de rapportage van Van der Wal), van november 2012, april 2013 en 28 juni 2013 is om het causaliteitsoordeel van het Hof waarmee de dood van het slachtoffer aan de gewezen veroordeelde wordt toegerekend aan te tasten.

Causaliteitsoordeel van Gerechtshof Amsterdam (en Hoge Raad bij het zesde herzieningsverzoek)

Het Gerechtshof Amsterdam oordeelde *"dat uit de in de bewijsmiddelen opgenomen verklaringen van de deskundigen Zeldenrust en Van der Ark volgt dat de dood van [slachtoffer] medisch gezien zeer wel het gevolg kan zijn van de gecombineerde werking van de door [slachtoffer] gebruikte medicijnen en de haar toegediende alcohol; dat als feit van algemene bekendheid geen bewijs behoeft dat de mogelijkheid dat die combinatie fataal uitwerkt wordt vergroot door het achterwege laten van medische hulp wanneer die, zoals in dit geval, dringend geboden lijkt;*

(...)

dat geconcludeerd moet worden dat de onder c) genoemde gedragingen van verdachte tezamen genomen als juridisch relevante oorzaak van de dood van [slachtoffer] moeten worden aangemerkt; dat die dood ook het redelijkerwijs te verwachten gevolg van die gedragingen was en dus als zodanig aan verdachte moet worden toegerekend."

Het Gerechtshof neemt het causaal verband derhalve aan op basis van een complex aan gedragingen (inclusief nalaten) en omstandigheden, verwoord in de bewezenverklaring. Het Gerechtshof gaat er van uit dat de gedragingen en omstandigheden tezamen moeten worden aangemerkt als juridisch relevante oorzaak van de dood en dat als 'voorzienbaar' aan de verdachte kunnen worden toegerekend. Het Gerechtshof laat in het midden welke oorzaak empirisch gezien de dood van het slachtoffer heeft veroorzaakt en geeft in het perspectief van de redelijke toerekening geen van de bedoelde gedragingen en omstandigheden een zwaarder gewicht.

De Hoge Raad overweegt (zoals ook reeds in het voorafgaande werd weergegeven) in zijn uitspraak naar aanleiding van het zesde herzieningsverzoek:

"Het Hof heeft dat causale verband aanwezig geacht. Het heeft geoordeeld dat de dood van het slachtoffer het redelijkerwijs te verwachten gevolg van die bewezenverklaarde gedragingen was en dus als zodanig aan de aanvrager moet worden toegerekend. De precieze doodsoorzaak van het slachtoffer is door het Hof niet vastgesteld. De tot het bewijs gebezigde verklaringen van de deskundigen dr. Zeldenrust en drs. Van der Ark behelzen slechts beschouwingen over een mogelijke doodsoorzaak. Ook de bewezenverklaring houdt niet in waaraan het slachtoffer precies is overleden. Die bewezenverklaring behelst een complex van handelen en nalaten van de aanvrager dat tot de dood van het slachtoffer heeft geleid. Waaraan het slachtoffer uiteindelijk, medisch gezien, is overleden, is

tegen de achtergrond van de bewezenverklaring dan ook niet beslissend voor de beantwoording van de vraag of de dood redelijkerwijs aan de aanvrager moet worden toegerekend.

De Hoge Raad besteedt in deze overweging minder aandacht aan de 'voorzienbaarheid' van het gevolg dan het Gerechtshof en lijkt daarmee – binnen de grenzen van de bewezenverklaring en dus van het gerelateerde complex van gedragingen en omstandigheden – zelfs een interpretatie in de vorm van alternatieve empirische causaliteit als basis voor toerekening naar redelijkheid niet uit te sluiten. De vraag is derhalve aan de orde of de inhoud van de nieuwe – ten behoeve van het onderhavige herzieningsverzoek – ingebrachte rapportages van Van de Goot van zodanige aard en/of zodanig gewicht zijn dat in zo vergaande mate overtuigend afbreuk zou worden gedaan aan de door het Hof op basis van de bewijsmiddelen geconstrueerde toerekening naar redelijkheid dat – als het Hof destijds van deze nieuwe inzichten op de hoogte ware geweest, het niet tot een redelijk toerekening van de dood aan de (gewezen) verdachte en dus tot een bewezenverklaring van moord zou zijn gekomen. Daarvoor zouden dan in de nieuwe rapportages – al dan niet in combinatie met eerdere rapportages – nieuwe feiten of inzichten moeten worden aangevoerd die meebrengen dat de door de Hoge Raad passend geachte overweging dat 'waaraan het slachtoffer uiteindelijk, medisch gezien, is overleden, tegen de achtergrond van de bewezenverklaring dan ook niet beslissend is voor de beantwoording van de vraag of de dood redelijkerwijs aan de aanvrager moet worden toegerekend', zou kunnen of moeten worden terzijde geschoven.

De inhoud van de nieuwe deskundigenrapportages

Bij het onderzoek naar de inzichten van de diverse deskundigen is het de Commissie duidelijk geworden dat er weinig tot geen overeenstemming bestaat over de doodsoorzaak of –oorzaken, en over het gewicht dat aan de in de bewezenverklaring opgenomen feiten en omstandigheden ten opzichte van elkaar moet worden toegekend. De (hiervoor reeds aangehaalde) conclusie in de rapportage van Van de Goot van november 2012, luidende:

"(...) Er is enige cellulaire activiteit ten teken van een herkende weefselreactie op hartspierbeschadiging echter dit is dermate gering en dermate aspecifiek dat eigenlijk tot de conclusie moet worden gekomen dat dit te weinig is om een diagnostische naam te krijgen. (...) Conclusie: Bij heronderzoek van het hartspierweefsel van [slachtoffer], oud 72 jaren waren in het aangeleverde materiaal te weinig afwijkingen om zondermeer aan te nemen dat dit relevant is voor de oorzaak van het intreden van de dood. Op grond van dit materiaal rest geen andere mogelijkheid dan aan te geven dat de oorzaak van het intreden van de dood onbekend is."

brengt geen verandering aan in die stand van zaken.

Van de Goot voert in zijn aanvullende rapportage van april 2013 enkele punten van discussie en enkele bijkomende overwegingen aan ten aanzien van zijn – naar eigen zeggen - correcte diagnose micro-infarct. Hij 'relatieveert' de conclusies met betrekking tot het hartfalen die zijn getrokken door prof. Niessen, dr. Visser en hemzelf in zijn eerste rapportage – in bewoordingen van de Commissie – met methodologische nuances en hypothetische situaties. Hij geeft aan dat discussie mogelijk is over het nivelleren van uitkomsten uitgaande van een steekproef, en de duur van het proces van weefselversterf uitgaande van het beeld waarbij opkomende granulocytair activiteit aanwezig is. Bovendien overweegt hij niet alleen dat bij beperkte uitname een oudere component aanwezig kan zijn in het aangrenzende weefsel, maar ook dat onder deze vooronderstelde omstandigheden een situatie van acute reanimatie-behoefte zondermeer kan ontstaan. Vervolgens stelt hij:

"Uitgaande van het vraagstuk of sneller medisch ingrijpen of eerder ingezette reanimatie het fatale verloop van het ziektebeeld anders zou hebben doen verlopen kan worden gesteld dat, gezien de ontstekingsreactie in het aangedane hartdeel, de schade reeds irreversibel was."

Hij concludeert:

“Aanvullend onderzoek van de hartspier geeft evenwel te kennen dat er sprake was van recent ingetreden hartspierweefselversterf bij een ziekelijk voorbelast hart. In het voorhanden materiaal is te onderkennen dat dit versterf reeds uren geleden is ingezet. Wat dit weefselversterf heeft veroorzaakt laat zich op grond van de sectiebevindingen niet met zekerheid aanwijzen. Dergelijk weefselversterf kan op basis van hypertrofie van de hartspier reeds spontaan optreden waarbij de kans op optreden groter wordt onder belasting van de hartspier.

(...)

De aanwezige toxicologische substraten, met name de alcohol kan, door extra belasting van de hartspier een rol hebben gespeeld waarbij tevens moet worden gesteld dat het promillage niet van dien aard was dat dit zonder de aanwezigheid van pre-existente hartpathologie geëigend is lethaal te zijn en gewenning het effect onvoorspelbaar maken.”

De hier weergegeven conclusie in de rapportage van Van de Goot van april 2013 brengt een eigen, specifieke nuancering aan in het onderlinge gewicht van mogelijke doodsoorzaken. Daarin verschilt deze rapportage niet van de andere rapporten die in de loop van de strafzaak en in het kader van de voorafgaande herzieningsverzoeken zijn ingebracht. Ook in het rapport van Van de Goot is de doodsoorzaak immers niet aangewezen, reeds omdat hij de toegediende alcohol in verband brengt met een (potentiële) extra belasting van de hartspier. Bovendien doet de door Van de Goot gebruikte formulering dat sprake was van "reeds irreversibele" schade aan de hartspier niets eraan af dat de in de bewijsredenering gewraakte passiviteit van verzoeker (dat wil zeggen: het nalaten om medische hulp in te roepen) in het complex van handelen en nalaten een rol heeft gespeeld in de dood van het slachtoffer. Naar het oordeel van de Commissie brengt het rapport van Van de Goot dan ook geen verandering in de vaststelling van de Hoge Raad in het kader van zijn oordeel over het zesde herzieningsverzoek, te weten dat een complex van handelen en nalaten tot de dood van het slachtoffer heeft geleid en dat de redelijke toerekening van die dood aan verzoeker niet afhangt van het antwoord op de vraag waaraan het slachtoffer, medisch gezien, precies is overleden."

De conclusies van Van de Goot in de nieuw aangevoerde rapportages zijn derhalve niet van dien aard dat zij in de weg zouden staan aan het hanteren van het – voor het beoordelen van het causaal verband tussen handelen en/of nalaten en het strafrechtelijke relevant gevolg - geldende criterium van de redelijke toerekening, dat ook door de Hoge Raad in zijn hierboven besproken arrest van 2006 wordt gehanteerd. De inhoud van deze nieuwe rapportage brengt dus evenmin het door het Gerechtshof Amsterdam gebruikte kader voor de redelijkheid van de toerekening van de dood aan het handelen en/of nalaten van de gewezen veroordeelde aan het wankelen.

Conclusie

Naar de kern genomen bevatten de nieuw aangevoerde rapportages geen wezenlijk nieuwe feiten, omstandigheden, veranderde inzichten of verschillen van inzicht met andere deskundigen over de doodsoorzaak. Evenmin zijn de rapportages – in het licht van de overige eerder meegewogen en bewezenverklaarde omstandigheden – van een zodanige eenduidigheid dat daaraan een doorslaggevende betekenis zou moeten toekomen. Dit in die zin dat de dood van het slachtoffer, bij toepassing van het door de Hoge Raad in zijn arrest van 2006 vooropgestelde juridisch normatieve kader, niet meer op grond van het complex van bewezenverklaarde omstandigheden zou kunnen of mogen worden toegerekend aan het handelen en/of nalaten van de veroordeelde verzoeker. De resultaten van de juridisch-normatieve benadering van de causaliteit via de constructie van redelijke toerekening op basis van de in de bewezenverklaring opgenomen feiten en omstandigheden door het Ge-

Advies zaak [verdachte] (ACAS 009)

rechtshof blijven ook met inachtneming van de nieuw aangevoerde rapportages onverminderd onaangetast. De aangevoerde nieuwe gegevens bieden derhalve onvoldoende aanknopingspunten voor zinvol onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening zoals door de verzoeker onder A, B en C verzocht.

Tilburg, 5 juni 2013

C.J.C.F Fijnaut,
voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken